

Waarom we blij moeten zijn met een wolf in ons midden

Dieter Anseeuw

De wolf is in het land en we zullen het geweten hebben. In januari vielen de eerste slachtoffers bij een schapenboer. Hoe kunnen natuurliefhebbers euforisch blijven over de aanwezigheid van de wolf bij zo'n nieuws? Is de wolf destijds niet met reden verdelgd in onze streken? Waarom zouden we in godsnaam blij moeten zijn met deze rondtrekkende killer?

De wolf is van oorsprong een inheemse soort in Europa, dus ook in België. Tot in de 19de eeuw kwam de wolf zelfs bij ons nog in redelijke aantallen voor. Af en toe deden zich weliswaar aanvallen op vee voor. Deze voorvallen, versterkt door fantasieën rond een haast onzichtbare predator, zorgden ervoor dat het negatieve imago van de wolf haast mythische proporties aannam en dat de soort in versneld tempo werd bejaagd. Pas sinds de wolf uit het landschap is verdwenen, vond de gewoonte om vee dag en nacht op de weide te laten verblijven algemene ingang. Volgens een van de (vele) mondelinge overleveringen zou de laatste Belgische wolf in de Ardennen neergeschoten zijn door de eerste Belgische koning, Leopold I, ergens halverwege de 19de eeuw. Feit is dat, ruim een eeuw later, België als een van de laatste landen van West-Europa in 2018 opnieuw officieel gastland voor de wolf is. In die lange periode is niet alleen ons landschap, maar ook de wetgeving grondig veranderd. De wolf is tegenwoordig een Europees beschermd soort. Bejagen is dus verboden. Wie toch betrapt wordt, riskeert een fikse boete.

Pas sinds de wolf uit het landschap is verdwenen, vond de gewoonte om vee dag en nacht op de weide te laten verblijven algemene ingang.

Of de wolf Naya in ons land zal blijven rondzwerven, is niet zeker. Wat wel vaststaat, is dat de groeiende wolvenpopulaties in de ons omringende landen steeds verder uitzwermen. De vraag is dus niet óf, maar wanneer de wolf permanent in de Lage Landen aanwezig zal zijn. Als mens hebben wij bijzonder weinig te vrezen. De wolf is extreem mensenschuw en zal elke confrontatie met de mens uit de weg gaan. Met zijn uitstekende zintuigen weet hij perfect mensen te vermijden. De menselijke leefomgeving wordt echter niet vermeden. De wolf is niet langer een soort die zich in diep afgelegen bossen schuilhoudt. Zo ziet men ook bij de gezenderde wolf Naya dat ze moeiteloos grote rivieren en drukke verkeerswegen overstak of volgde. Vermoedelijk heeft Naya nu een (tijdelijk) leefgebied in de buurt van het militair domein van Leopoldsburg. Voor de aanval op de twee schapen twintig kilometer verderop in Meerhout moest ze het kanaal Dessel-Kwaadmechelen over. Gezien de steile betonnen oevers deed ze dat wellicht niet al zwemmend. Dat betekent dat de wolf, als een onzichtbare schim, onze bruggen en wegen gebruikt om zich te verplaatsen. Zelfs in het dichtbebouwde en druk bereide Vlaanderen lijkt een wolf zich haast moeiteloos onder de radar te kunnen bewegen.

Nou moe! Wat hebben zelfs natuurliefhebbers aan een dier dat je nooit te zien krijgt en dat willekeurig slachtoffers maakt? Geen Kempense boer die nog op zijn twee oren

slaapt. De geleden schade zal weliswaar financieel vergoed worden, aangezien de wolf wettelijk beschermd is, maar dat blijft uiteraard een troostprijs voor een landbouwer. En toch is er wel degelijk een positieve kant aan het verhaal. De wolf Naya was al een drietal weken in België toen voor het eerst twee schapen ten prooi vielen. In Nederland werden resten gevonden van een ree die door de wolf Naya is gedood. Deze wolf is gefocust op wild. Studies uit het buitenland tonen onomstotelijk aan dat in gebieden met een hoge wildstand wolven een voorkeur hebben voor wilde prooien en slechts sporadisch gedomesticeerde dieren aanvallen. We mogen hierin echter niet naïef zijn: veehouders nemen beter de nodige maatregelen, zoals het installeren van schrikdraad, het inzetten van herdershonden of het 's nachts ophokken van hun vee. Aan wilde prooien is er geen gebrek in Vlaanderen. Tijdens een recente drukjacht in de Antwerpse Noorderkempen werden 64 everzwijnen geschoten, aantallen waar men in pakweg de dichtbeboste gebieden in Duitsland van gaat duizelen. Zowel ree als everzwijn tonen de laatste decennia continu stijgende cijfers in de statistieken van het INBO en de Hubertusvereniging. De productieve akkerbouw en in het bijzonder

Landbouwers zijn dan weer niet opgezet met de ravage die everzwijnen aanrichten in hun velden. Bosbeheerders hebben hun handen vol om jong plantgoed te beschermen tegen reeën. Precies daar kan de wolf de bondgenoot zijn van landbouwers en bosbeheerders in hun strijd tegen wildschade.

het maïsareaal, dat sinds de jaren '70 groeide, vormen een geschikte voedingsbron voor ons wildbestand. Landbouwers zijn dan weer niet opgezet met de ravage die everzwijnen aanrichten in hun velden. Bosbeheerders hebben hun handen vol om jong plantgoed te beschermen tegen reeën. Precies daar kan de wolf de bondgenoot zijn van landbouwers en bosbeheerders in hun strijd tegen wildschade.

Verskillende internationale studies wijzen er weliswaar op dat wolven maar een beperkte impact hebben op de hoeveelheid prooien die in hun gebied voorkomen. Gemiddeld zijn slechts 8 tot 26

procent van hun aanvallen succesvol (behalve op gedomesticeerde dieren, die minder alert zijn en gevangen zitten binnen een omheining). Met andere woorden, de komst van de wolf zal het aantal everzwijnen en reeën in Vlaanderen wellicht niet naar beneden halen. Echter, een veel belangrijker effect van de aanwezigheid van wolven is dat hun prooien gedragswijzigingen gaan vertonen. Amerikaanse wetenschappers ontdekten dat de herintroductie van wolven in Yellowstone leidde tot een verminderde vruchtbaarheid bij wapitiherten, vermoedelijk doordat ze veel energie gebruiken om hun predator te ontwijken. Wolven hebben snel door waar hun prooien zich veelal ophouden. Als reeën en everzwijnen bij schemer gaan eten op de akkers, dan is dat *the place to be* voor de wolf om een prooi te verschalken. Na elke aanval zijn de prooien meer op hun hoede en zullen zij minder tijd besteden op de open akkers en zich langer verscholen houden. Hun gedrag verandert dus uit angst voor de predator. Ecologen spreken over *the landscape of fear*-theorie. In Yellowstone gingen de wapitiherten zich door de komst van de wolven anders bewegen doorheen het landschap. Die gedragsverandering had als gevolg dat in de kern van het wolventerritorium de wegwijnende Amerikaanse ratelpopulier minder last had van wildvraat. Doordat zaailingen er betere overlevingskansen kenden, kon de populierenpopulatie zich plaatselijk terug herstellen. In de Lage Landen zal de wolf niet plots de ultieme oplossing bieden tegen wildschade, maar dergelijke studies tonen wel aan dat landbouwers de wolf niet per se als een pestsoort

hoeven te aanzien. Mits enkele voorzorgsmaatregelen in de veehouderij valt met de wolf perfect samen te leven.

Tot slot nog iets over de euforie die momenteel bij natuurliefhebbers heerst. Die kan al snel opgepikt worden door de toeristische sector. In verschillende landen heeft de terugkeer van de wolf een enorme bijdrage geleverd aan de lokale economie. In Yellowstone bijvoorbeeld was de komst van de wolf goed voor 23 miljoen dollar aan extra jaarlijkse inkomsten. Ook in Portugal, Spanje, Frankrijk, Italië en diverse Oost-Europese landen biedt de wolveneconomie werkgelegenheid aan gidsen, trackers, bed & breakfast-uitbaters, restaurateurs, fotografen, enzovoort. Niet slecht voor een dier dat je amper te zien krijgt.

Bio

Dieter Anseeuw is docent Ecologie aan Vives.